

ΦΟΡΜΑ ΣΧΕΔΙΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Στοιχεία εκπαιδευτικού

- **Όνοματεπώνυμο:** Μαρκαντωνάτος Δημήτρης
- **Βαθμίδα:** Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση
- **Ειδικότητα:** Φιλολόγος
- **E-mail:** dmark@acn.gr

Τίτλος μαθήματος: Η μάχη της Ελλάδας 1940-41/ Η αντιμετώπιση της ιταλικής και γερμανικής εισβολής

Σύνοψη: Σκοπός του μαθήματος είναι να γνωρίσουν οι μαθητές με ποιο τρόπο συμμετείχε η χώρα μας στο Β' Παγκόσμιο Πόλεμο και να μάθουν συνοπτικά αλλά συνάμα μεθοδικά τα γεγονότα της περιόδου 1940-41 που συνθέτουν το αλβανικό έπος και, εν συνεχεία, την ηρωική αντίσταση κατά των Γερμανών την Άνοιξη του 1941.

Σκοπός και μαθησιακοί στόχοι:

Στο μάθημα αυτό επιδιώκεται:

- να γνωρίσουν οι μαθητές τα γεγονότα που έλαβαν χώρα στην πατρίδα μας κατά την περίοδο 1940-41 (15-8-40 έως 27-4-1941)
- να κατανοήσουν τις φάσεις της πολεμικής προσπάθειας των Ελλήνων (3 φάσεις στο αλβανικό μέτωπο κατά των Ιταλών, μακεδονικό μέτωπο κατά των Γερμανών)
- να εντάξουν τα γεγονότα αυτά στο ιστορικό γίνεσθαι της εποχής και στο περιβάλλον του Β' Παγκοσμίου πολέμου
- να αντιληφθούν το συσχετισμό δυνάμεων και την συνακόλουθη αξία του ελληνικού αγώνα.

Περιεχόμενο

- **Γνωστικό/ ά αντικείμενο:** Ιστορία
- **Τάξη:** Γ' Λυκείου
- **Ηλικία/ -ες μαθητών:** 16 - 18
- **Περιοχή/ -ές του αναλυτικού προγράμματος** Ιστορία Γενικής Παιδείας Γ' Λυκείου, Β' Παγκόσμιος πόλεμος
- **Διδακτική/ -ές ενότητες** Β' Παγκόσμιος πόλεμος, τα πολεμικά γεγονότα, ο πόλεμος στην Ελλάδα
- **Έννοιες – λεξιλόγιο** Έλλη, Αλβανία, ιταλική εισβολή, Κορυτσά, Μεταξάς, Ρούπελ

Παιδαγωγικές αρχές & μέθοδοι: αρχή της εποπτείας, ατομική αναζήτηση και μάθηση, συνεργατική μέθοδος

Προετοιμασία

- **Προαπαιτούμενες γνώσεις μαθητών:** Οι μαθητές πρέπει να είναι εξοικειωμένοι με τα παγκόσμια γεγονότα που οδήγησαν στο ξέσπασμα του Β' Παγκοσμίου πολέμου και, ειδικότερα, να γνωρίζουν το ελληνικό περιβάλλον κατά την εποχή εκείνη (δικτατορία Μεταξά, επεκτατική πολιτική φασιστικής Ιταλίας κλπ.)

- **Προετοιμασία καθηγητή:** Κρίνεται απαραίτητο ο διδάσκων να έχει συγκεντρώσει το υλικό που θα χρησιμοποιήσει και να έχει επιλέξει την πορεία πλοήγησης του CD-ROM «B' Παγκόσμιος Πόλεμος» που θα ακολουθήσει και τα μέρη που θα προβάλλει. Επίσης προτείνεται να έχει καταρτίσει έναν κατάλογο με θέματα σύντομων εργασιών, τις οποίες οι ομάδες μαθητών θα κληθούν να εκπονήσουν στο τέλος της παρουσίασης.
- **Προετοιμασία μαθητών:** Οι μαθητές μπορούν να χωριστούν σε ομάδες 3-4 ατόμων, ώστε στο τέλος της παρουσίασης να ασχοληθούν με τη σύνθεση σύντομων εργασιών, που θα σχετίζονται με τη διδαχθείσα ενότητα.

Δραστηριότητες

- **Δραστηριότητες στην τάξη:** Ο διδάσκων παρουσιάζει το υλικό του και συνδέει τα κυριότερα σημεία της αφήγησής του με το ηλεκτρονικό υλικό που έχει επιλέξει. Το υλικό αυτό μπορεί να περιλαμβάνει φωτογραφίες, χάρτες και video (από το CD-ROM «B' Παγκόσμιος Πόλεμος»). Ακολουθούν ερωτήσεις εμπέδωσης και συζήτηση (προτείνονται παρακάτω κάποια θέματα). Στη συνέχεια ο διδάσκων εγχειρίζεται στους μαθητές τον κατάλογο των θεμάτων εργασιών και τους ζητά να αναζητήσουν πληροφορίες στο Διαδίκτυο (ή στα CD-ROM που αναφέρονται παρακάτω). Καλό είναι ο καθηγητής να έχει προαποφασίσει ποια ομάδα μαθητών θα ασχοληθεί με κάθε θέμα, ώστε να εξοικονομηθεί χρόνος. Οι εργασίες αυτές προτείνεται να είναι σύντομες και το θεματολόγιο πολύ συγκεκριμένο. Ακολουθούν ορισμένα παραδείγματα:
 - 1. Βιογραφικά στοιχεία κάποιων πρωταγωνιστών των γεγονότων
 - 2. Δημιουργία ηλεκτρονικού χάρτη με τις θέσεις των αντιπάλων και τα κυριότερα τοπωνύμια μαχών (για ομάδα μαθητών με γνώσεις Η/Υ και ικανότητα στο χειρισμό ζωγραφικού προγράμματος)
 - 3. Αριθμητικοί συσχετισμοί των αντιμαχομένων
 - 4. Η τέχνη στην υπηρεσία του Αγώνα (καταγραφή τίτλων επιθεωρήσεων, αναφορά στη Σοφία Βέμπο κλπ.)
 - 5. Φασιστική πολιτική και ιταλική προπαγάνδα (Πώς παρουσίαζε η επίσημη ιταλική ηγεσία την εκστρατεία στην Ελλάδα)
 - 6. Ο ελληνοϊταλικός πόλεμος μέσα από γελοιογραφίες
 - 7. Η συμμετοχή του Πολεμικού Ναυτικού και της Πολεμικής Αεροπορίας στον Αγώνα
 - 8. Η συμμετοχή της Πολεμικής Αεροπορίας στον Αγώνα

Πρόταση:

Το προτεινόμενο μάθημα εκ των πραγμάτων θα διδαχθεί προς το τέλος της σχολικής χρονιάς, μια και το γνωστικό αντικείμενο βρίσκεται στο τέλος του σχολικού εγχειριδίου. Η συγκέντρωση όμως του ανάλογου υλικού μπορεί να ξεκινήσει από νωρίς, με αφορμή τη γιορτή της 28^{ης} Οκτωβρίου. Οι σύντομες αυτές εργασίες των μαθητών μπορούν να «δεθούν» σε έναν ενιαίο, αναμνηστικό τόμο, εν όψει μάλιστα της αποχώρησης των μαθητών της Γ' Λυκείου από το σχολείο.

- **Δραστηριότητες εκτός τάξης:** Η γνώση μπορεί να εμπεδοθεί καλύτερα και να γίνει πιο βιωματική, αν συνδεθεί με επίσκεψη στο Πολεμικό Μουσείο Αθηνών, στο Αεροπορικό Μουσείο Τατοΐου, στο Ναυτικό Μουσείο Πειραιά (όπου εκτίθεται και ο πυργίσκος του «Παπανικολή», για τον οποίο γίνεται ιδιαίτερη μνεία στο σχολικό εγχειρίδιο) ή σε ανάλογα μουσεία άλλων πόλεων. Σε αυτά τα μουσεία εκτίθεται πλούσιο αυθεντικό υλικό (φωτογραφίες, οπλισμός, μέσα κλπ.), το οποίο παραπέμπει στο μάθημα που προηγήθηκε.
- **Εργασίες για το σπίτι + δραστηριότητες επέκτασης:**
 - 1. Αν έχετε συγγενή που έζησε καθ' οιονδήποτε τρόπο τα επίμαχα γεγονότα, να του πάρετε «συνέντευξη» την οποία θα παρουσιάσετε στην τάξη σας.
 - 2. Να βρείτε πληροφορίες για διάφορα εντυπωσιακά επεισόδια της μάχης της Ελλάδας και να τις διαβάσετε στους συμμαθητές σας (π.χ. ο τυχαίος εντοπισμός της ιταλικής μεραρχίας Julia, η συγκλονιστική ιστορία του υψώματος 731, η

- ιστορία του Μαρδοχαίου Φριζή, η «παρουσίαση» όπλων από τους Γερμανούς σε Έλληνες που αποχωρούσαν από τα οχυρά κλπ.)
- **Ερωτήσεις/ θέματα για συζήτηση:** Μερικά θέματα προς συζήτηση μπορεί να είναι τα ακόλουθα:
 1. Τα πραγματικά αίτια της ιταλικής επίθεσης
 2. Η στάση του Μεταξά και του καθεστώτος της 4^{ης} Αυγούστου απέναντι στον πόλεμο – Ερμηνείες
 3. Ο συσχετισμός δυνάμεων και οι λόγοι που οδήγησαν στην ιταλική ήττα
 4. Ποιοι λόγοι προκάλεσαν τη γερμανική παρέμβαση
 5. Η στάση των συμμάχων στην ιταλογερμανική εισβολή στην Ελλάδα
 - **Οργάνωση της ομάδας:** Είναι ανάγκη η κατανομή των εργασιών να γίνει με κριτήριο τις ιδιαίτερες δυνατότητες ή αδυναμίες κάθε ομάδας παιδιών και κάθε μαθητή ξεχωριστά. Η εύστοχη ανάθεση καθηκόντων θα οδηγήσει στη δημιουργική εμπλοκή όλων και στην παραγωγή του καλύτερου δυνατού αποτελέσματος.
 - **Ρόλοι & ενέργειες του καθηγητή:** Ο διδάσκων πρέπει να επιμένει στην ένταξη των αφηγουμένων στο ευρύτερο ιστορικό πλαίσιο και να προσδιορίζει συχνά την πραγματική απόσταση από το σήμερα, καθώς είναι γνωστό ότι πολλές φορές οι μαθητές δεν έχουν συνείδηση της ιστορικής θέσης και συνέχειας των γεγονότων μέσα στο ιστορικό γίνεσθαι. Η ιστορική αφήγηση πρέπει να εστιάζει στα ουσιώδη και να τα συνδέει με το εποπτικό υλικό. Είναι ανάγκη να ενθαρρύνεται η συμμετοχή των μαθητών με παρατηρήσεις και ερωτήσεις, ώστε τα βασικά σημεία της ενότητας να γίνουν κτήμα όσο το δυνατόν περισσότερων μαθητών.
 - **Χώρος και συνθήκες δραστηριοτήτων** Για την πραγματοποίηση του μαθήματος αρκεί μια απλή διδακτική αίθουσα με δυνατότητα υποστήριξης Η/Υ με σύνδεση στο Διαδίκτυο. Όμως, για την τελευταία διδακτική ώρα απαιτείται η αίθουσα πληροφορικής (στην οποία, αν είναι δυνατόν, μπορεί να γίνει εξ αρχής η εφαρμογή του προτεινόμενου σχεδίου μαθήματος).

Μέσα & υλικό

- **Εξοπλισμός & μέσα:** Υπολογιστής με σύνδεση στο Διαδίκτυο και CD- drive. Για την τελευταία τουλάχιστον ώρα είναι απαραίτητη η χρήση του εργαστηρίου Η/Υ, ώστε να προβούν οι μαθητές στην αναζήτηση υλικού.
- **Λογισμικό:** CD-ROM «Β΄ Παγκόσμιος πόλεμος» Δημοσιογ. Οργαν. Λαμπρική Επίσης δυναμική χρήση του CD-ROM: «Ιστορία της νεότερης και σύγχρονης Ελλάδας» 1821-1999 Conceptum, Αδάμ Δαμιανάκης Α.Ε.
- **Διαδικτυακοί τόποι για τον καθηγητή:**
www.ime.gr: (δικτυακός τόπος του Ιδρύματος Μείζονος Ελληνισμού με πολλές υπηρεσίες, πρόσβαση σε εικονικά μουσεία κλπ.)
www.historychannel.com: ιστορική πύλη με πλούσιες συνδέσεις σε ποικίλο υλικό
<http://www.bbc.co.uk/history/war/wwtwo/index.shtml>: Δικτυακός τόπος του BBC με πλούσιο υλικό για το Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο)
- **Διαδικτυακοί τόποι για τους μαθητές:** www.ime.gr

Εκτιμώμενη διάρκεια Προτείνονται 2-3 διδακτικές ώρες

Προβλήματα που ενδέχεται να προκύψουν και πιθανές λύσεις: Επειδή το εν λόγω σχέδιο αφορά σε μάθημα της Γ΄ Λυκείου, είναι ανάγκη να τηρηθεί αυστηρά το χρονοδιάγραμμα (αφού στην τάξη αυτή, καλώς ή κακώς, προέχει να «καλύψουμε την ύλη»). Στη Γ΄ Λυκείου οι μαθητές δεν πρόκειται να αφιερώσουν πολύ χρόνο για δραστηριότητες εκτός διδακτικής ώρας, επομένως πρέπει οι εργασίες που θα ζητηθούν να είναι σύντομες και να αποβλέπουν στην πραγματική εμπέδωση των ουσιαστικών γνώσεων που σχετίζονται με το διδασκόμενο αντικείμενο.

Αξιολόγηση

- **Αξιολόγηση μαθητών:** Επισυνάπτεται σύντομο φύλλο εργασίας
- **Αξιολόγηση μαθήματος:** Η παρατήρηση της συμμετοχής και της κινητικότητας των μαθητών αξιολογεί σε μεγάλο βαθμό την επιτυχία του μαθήματος. Επιπλέον η ανταπόκριση στις ανατιθέμενες εργασίες και η επιβεβαίωση ότι προσκτήθηκαν οι γνώσεις που είχαν τεθεί ως βασικοί στόχοι εξ αρχής συμβάλλουν στην αξιολόγηση της όλης μαθησιακής διαδικασίας.

Χρήσιμη βιβλιογραφία:

1. Ιστορία του Ελληνικού Έθνους (τόμος ΙΕ'), Εκδοτική Αθηνών
2. Ιστορία της Νεωτέρας Ελλάδος, Διονυσίου Κόκκινου, Εκδόσεις Μέλισσα
3. Αίτια και Αφορμαί του Ελληνοϊταλικού πολέμου, Δ/νση Ιστορίας Στρατού
4. Inside Hitler's Greece, Mark Mazower, Yale University Press 1993
5. Air war for Yugoslavia, Greece and Crete 1940-41, Christopher Shores, Brian Cull, Nicola Malizia
6. Η Ιταλο-γερμανική εισβολή στην Ελλάδα 1940-41, Heinz Richter
7. Άξιον εστί, Οδυσσέα Ελύτη

Βοηθητικό υλικό: Επισυνάπτεται αρχείο Powerpoint με ενδεικτικό υλικό.

ΦΥΛΛΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Να αναφέρετε τις τρεις φάσεις του ελληνοϊταλικού πολέμου και να δηλώσετε με μία φράση το χαρακτήρα κάθε φάσης

.....

Να κατατάξετε τα ακόλουθα γεγονότα σε κάθε μια από τις φάσεις του ελληνοϊταλικού πολέμου

Κατάληψη της Κορυτσάς, «εαρινή» επίθεση, συγκράτηση της ιταλικής επίθεσης, βύθιση ιταλικού μεταγωγικού από τον «Παπανικολή», μάχη του Καλαμά

1^η φάση

 2^η φάση

 3^η φάση

Ποιο σημαντικό γεγονός συνέβη τις ακόλουθες ημερομηνίες;

Ημ/νία	Απάντηση
15 Αυγούστου 1940	
28 Οκτωβρίου 1940	
14 Νοεμβρίου 1940	
6 Απριλίου 1941	
24 Απριλίου 1941	

Ξέρετε ποιος ήταν;

Πρόσωπο	Ιδιότητα
Ιωάννης Μεταξάς	
Αλέξανδρος Παπάγος	
Κόμης Τσιάνο	
Κων/νος Δαβάκης	
Μίλτων Ιατριδης	